Inspreken RTG houten 6 september

Geachte voorzitter, college en raadsleden,
Klimaatverandering en noodzaak tot maatregelen ontken ik niet. Ik heb mijn woning energieneutraal gemaakt, en onlangs heb ik mij constructief opgesteld bij het plaatsen van 20ha zonnepark pal om mijn huis heen. Ik ben ook niet tegen Windturbines als zodanig. Maar, ik heb wel ernstige bezwaren als de gezondheid van omwonenden niet gewaarborgd kan worden.

Betoog

1. Geluidsnormen die het college thans voorstelt, bieden geen bescherming, nog bestuurlijke handvaten, om gezondheidsschade bij omwonenden te voorkomen. Eerst behandel ik **twee** tekortkomingen van een norm gebaseerd op een jaargemiddelde. Vervolgens behandel ik **vijf** tekortkomingen t.a.v. gezondheidsschade.
2. Een geluidsnorm op basis van een jaargemiddelde biedt sowieso geen bescherming. Ik noem Drie punten
    1. **Ten Eerste**: Juist door het jaargemiddelde van de norm, kunnen perioden van stilte worden afgewisseld met korte periode van herrie: De hoeveelheid herrie die afkomt van een turbine neemt toe naarmate de turbine meer stroom opwekt en kan makkelijk 10 to 15 dB extra herrie maken bij veel wind (RVO rapport). De volgende situatie is in de praktijk niet ondenkbaar: als overdag in de zomer zonnepanelen reeds te veel stroom opwekken (e.g. zie terugleververgoeding discussie Eneco), dan is het economisch zinvol de molens niet te laten draaien. Immers, dan is het veel interessanter om het restant van het geluidsbudget juist in de winter volledig te benutten. Dat geeft dan dus maanden achtereen herrie ver boven de 46dB Lden op 24 uur basis.
    2. **Ten tweede**: Een jaarnorm is vrijwel niet tijdig te handhaven. Heel simpel, pas halverwege een te meten jaar, is er nog geen norm overschrijding.
3. In de tweede helft van dit betoog, wil ik de raad wijzen op hun zorgplicht in relatie tot ernstige tekortkomingen in het normen voorstel van het college. Ik herinner de raad eraan dat het verboden is om een activiteit te verrichten of na te laten als

daardoor *aanzienlijke* nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving (dreigen te) ontstaan. Ik noem ik 4 punten

1. **Ten Eerste**: RIMV fact-sheet van juli 2021, is gebaseerd op een literatuur studie en niet op praktijkonderzoek!
    1. De literatuurbronnen zelf zijn nog ouder en dateren van de periode dat er veel kleinere turbines op land werden gebouwd en zeker niet ter hoogte van 240m. Die 240m praktijksituatie bestaat niet in de data die is onderzocht. Iedere leek snapt dat je bijvoorbeeld toelatingseisen voor een Cessna vliegtuigje niet ook kunt toepassen op een Boeing. De conclusies van de RIVM factsheet kunnen dus niet ondermeer 1-op-1 voor het Windpark Goyerbrug worden overgenomen.
    2. De factsheet zelf bevat een opmerkelijke tegenstrijdigheid:
        1. In de samenvatting op p2 staat:"Bij gelijke geluidsbelasting wordt geluid van windturbines als hinderlijker (!) ervaren dan andere bronnen van omgevingsgeluid zoals rail- en wegverkeer. Hinder van windturbine geluid treedt bij lagere geluids- niveaus op in vergelijking met andere geluid bronnen"
        2. Op pagina 5 staat vermeld: "Voor weg- en railverkeergeluid in de nacht is er wel een direct verband aangetoond tussen het geluidsniveau en slaapverstoring (WHO, 2018).
        3. Dus, het feit dat er een vermoeden aangetoond kan worden, noodzaakt een normstellende instantie vanuit zorgplicht daar in haar maatregelen hier rekening mee te houden.
2. **Ten tweede**. Feit: Volkrant 8 november 2021: rechter in Toulouse heeft het 'windmolensyndroom' erkend; 128 duizend Euro schade vergoeding aan echtpaar;
    1. Deze vaststelling dateert dus van na de RIVM factsheet publicatie en de vastgestelde feiten zitten dus niet in de RIVM factsheet.
    2. Betreft 6 turbines op 1km afstand.
    3. Het vonnis erkend expliciet het bewijs voor gezondheidsschade
    4. Citaat uit het artikel: "Het oordeel van de Franse rechter lijkt in lijn met wat wetenschappelijk

onderzoek al langer laat zien, zegt Jan de Laat, klinisch-fysicus-audioloog aan het LUMC

5. Dus even als vlotte indicatie en grove gedachting. Stel dat er 40 omwonenden binnen een straal van 1 Km van Windpark Goyerbrug zijn. Dan is de equivalente schadeclaim ruim 5 miljoen Euro.

3. **Ten derde:**
    1. De schrijnende situatie in Noord Nederland bij de N33 laat nu precies zien, waarom het noodzakelijks is dat een gemeente normen stelt waarmee ingegrepen en gehandhaaft kan worden als dat nodig is.
    2. Zie deze reportage van RTVNoord: https://www.rtvnoord.nl/nieuws/801169/specialist-over-laagfrequent-geluid-windpark-n33-je-hoort-gewoon-een-bromtoon
        1. De reportage toont aan dat ernstige slaapverstoring als gevolg van lage tonen bestaat
        2. De Lden en Lnight norm die de gemeente had gesteld, biedt geen bescherming tegen de ontstane situatie en daardoor heeft de gemeente Veendam geen handhaaf instrumenten in handen om de onacceptabele situatie recht te zetten
        3. Echter, voor de gemeente Houten ligt dat nu anders, juist omdat u zelf een norm kunt stellen. U kunt deze casus kennen, en u weet nu dus dat als er alleen en norm op basis van Lden en Lnight wordt gesteld dat u in de zelfde situatie kunt terechtkomen
        4. Juist omdat u hiermee nu bekent kunt zijn bent u vanuit zorgplicht genoodzaakt de bekende lacune in de casus Veendam/N33 adequaat te voorkomen. (En als u dat niet doet, bent u vermoed ik vanuit zorgplicht persoonlijk aansprakelijk voor de gevolgen; Ook op de lange termijn)
        5. Temeer omdat er handhaafbare normen denkbaar zijn, die u als college kunt stellen en als raad van het college kunt eisen. Ik doe een suggestie:
        6. Juist omdat lage tonen aantoonbaar niet stoppen bij de gevel is dus een Lden en Lnight norm die

gedefinieerd is op de gevel, ontoereikend. De problematiek bij de N33/Veendam bewijst dat de onhoudbare situatie -als aantoonbaar gevolg van de turbine- zich IN de slaapkamer van omwonende bevindt. Dat verplicht u opzoek te gaan naar een vergelijkbare norm om dat probleem het hoofd te bieden. En die bestaat. Want, vanuit het activiteitenbesluit voor de horeca is bepaald dat in de vertrekken (dus niet op de gevel, maar binnen!) van de omliggende woningen de geluidsoverlast niet meer dan 25dB mag bedragen. Niets staat u in de weg om die eis ook hier voor de turbines op te nemen. Bovendien, vanuit een gelijkheidsbeginsel heeft elke omwonende rondom turbines net zoveel recht op bescherming van hun nachtrust, als dat omwonenden van horeca gelegenheden dat hebben, juist omdat bekend is dat systematische verstoring van de nachtrust ernstige gezondsheidschade tot gevolg heeft. Daar komt bij dat turbines de gehele nacht draaien en horeca veel eerder sluit.

7. Juist omdat er er thans geen landelijke norm bestaat voor turbines, en u als gemeente zelf een norm moet stellen, zou het discriminerend zijn als u verschillend omgaat met normeren en handhaven richting omwonenden van turbines t.o.v. omwonenden van horeca. Discriminatie is bij wet verboden.
8. Een absolute geluidsgrens van 25dB in de slaapkamer is meetbaar en handhaafbaar. Alles wat hiervoor nodig is, is dat indien omwonenden net zoals in Veendam bij de gemeente aankloppen dat hun slaap ernstig wordt verstoord, dat dan de gemeente in de normen kader heeft bepaald dat er dan een periode van meeting volgt en handhaven indien nodig. Precies zoals bij N33 uitgevoerd: dus eerst meten zonder dat de turbines draaien -om daarmee andere bronnen uit te sluiten- en daarna als de turbines wel draaien, om aan te tonen dat de turbines

daadwerkelijk de bron zijn. Als vervolgens bij de omwonende als gevolg van de turbines een geluidsniveau is gemeten boven de 25 dB, dan moet de norm en het handhaaf kader zo zijn gesteld dat de gemeente de exploitanten van de turbines kan verplichten de turbines stil te zetten in de nacht zolang deze problemen niet zijn opgelost

9. Niets staat u in de weg deze extra norm toe te voegen aan wat het college tot dus toe voorstelt. En omdat u als raad en college kennis kunt hebben van de N33 casus en de casus in Frankrijk/Toulouse bent u vanuit Zorgplicht ook verplicht hier nu actie op te ondernemen.

4. **Ten vierde:** De voorbeelden uit de praktijk tonen aan dat er een groot verschil tussen hoge en lage tonen. Ik hoorde de wethouder zich twee weken geleden verbergen achter het argument dat u leek bent in deze materie en dus extern advies nodig heeft. Ik betwist dat, omdat u prima uit eigen ervaring een aantal eenvoudige herleidingen en conclusies zo kunt trekken:
    1. Uit u eigenervaring weet u vast zelf dat lage tonen veel verder reiken dan hoge. Dichtbij een concert kunt u de songtekst van een band letterlijk volgen. Op een paar km afstand zijn alleen de lage tonen nog hoorbaar. Dat fenomeen kent u allang.
    2. En, u weet ook dat lage tonen veel dieper in gebouwen doordringen. De beruchte discodreunen van een feestje uit de buurt. Hoge tonen stoppen bij de gevel; Lage tonen niet.
    3. De Lden en Lnight maakt geen onderscheid tussen hoog of laag. Terwijl een lage toon op de gevel veel dieper het huis indringt dan een hoge.
    4. Dat maakt dat 1 norm voor alle frequenties -juist bij windturbines- ontoereikend is. Maar bovendien dat een norm gebaseerd op het geluidsniveau op de gevel, juist voor de lage tonen geen bescherming biedt. En, de recente voorbeelden uit de praktijk en gesteund door vele medici en wetenschappers, bevestigen dat.
5. **Ten vijfde en ten slotte**: Het college stelt 46dB Lden voor. Dat getal is nergens op gebaseerd. Met alle beste

bedoelingen, je kunt niet van een individuele gemeente en een klein adviesbureau een werkkwaliteit verwachten vergelijkbaar met die van het RIVM of de WHO. Geef dat toe en wees niet onverantwoordelijk. Ik adviseer de raad daarom om kritisch na te gaan of de gemeente Houten en de partijen die haar adviseren, überhaupt voldoende terzake kundig zijn om een norm in zo een korte tijd op de geiste niveaus van degelijke, deugdelijkheid en betrouwbaarheid vast te stellen. Het is alleszins verdedigbaar als de gemeente Houten concludeert hiertoe niet in staat te zijn.

Bronnen:

https://www.rtvnoord.nl/nieuws/801169/specialist-over-laagfrequent-geluid-windpark-n33-je-hoort-gewoon-een-bromtoon

https://www.rivm.nl/ggd-richtlijn-mmk-omgevingsgeluid/achtergronden-wetten-regels-beleid/industriegeluid-relaties-Lden-Letm

https://www.rivm.nl/sites/default/files/2020-12/WHO-richtlijnen%20voor%20geluid.pdf

https://www.rvo.nl/sites/default/files/2016/05/Factsheet%20Geluid.PDF

https://nl.wikipedia.org/wiki/Optellen_van_geluidsniveaus

https://nl.wikipedia.org/wiki/Decibel_(eenheid)

https://nl.wikipedia.org/wiki/Geluidsniveau

https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/franse-rechter-erkent-windmolensyndroom-en-geeft-omwonenden-een-ton-compensatie~b4c25f40/